

Türkiye Siyasetinde 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Bekir Berat Özipek

Prof. Dr. | İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

liberal düşünce Yıl 19, Sayı 75, Yaz 2014, s. 93-105

“Bizim düşüncemiz, yeni bir Cumhurbaşkanı, çağdaş, uygar, iyi yabancı dil bilen, Türkiye’yi iyi temsil eden, sanatı, özgürlüğü, demokrasiyi savunan, Anayasayı savunan, Anayasal haklara büyük önem veren bir kişi. Bu kişi seçilir mi? Adım gibi eminim Cumhurbaşkanı böyle bir insan olacaktır.”

Kemal Kılıçdaroğlu¹

Sunuş

Türkiye, 2014’te sıradan olmayan bir cumhurbaşkanlığı seçimi yaşadı. Cumhurbaşkanı ilk kez doğrudan halkoyuyla seçiliyordu ve seçimin sonucu, ülkenin siyasi yönünü de belirleyici bir etki yapacaktı. Bu yönüyle sonuçları önemli olan bu süreçten Başbakan Recep Tayyip Erdoğan yüzde 52’lik oyla birinci turda seçilerek çıkmayı başardı.

Cumhurbaşkanını halkın seçmesi öteden beri dile getirilmiş, ancak bunun gerçekleştirilmesi yönünde somut bir adım atılamamıştı. 2007 yılında Abdullah Gül’ün cumhurbaşkanı adayı olması üzerine muhtıra verilmiş, Anayasa Mahkemesi “367 Kararı”yla daha önce hiçbir adaydan istenmeyen bir “toplantı yeter sayısı” şartı koymuş ve Gül’ün adaylığı engellenmek istenmişti. Bunun üzerine TBMM cumhurbaşkanını halkın seçmesini öngören bir anayasa değişikliği yapmış, ancak bu değişiklik de dönemin cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından veto edilince, Anayasa gereği bu değişiklik 21 Ekim 2007’de referanduma götürülmüştü. Referandumun sonucunda

¹ <http://www.chp.org.tr/?p=97495>

cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi kabul edilmiş ve bu kuralın bir sonraki cumhurbaşkanı seçiminde, yani 2014'te uygulanması hükme bağlanmıştı. İşte 2014'teki cumhurbaşkanı seçimi, böyle ciddi bir siyasi türbülans ve çatışmanın sonucu olarak mümkün hale gelmişti.²

2014 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adayların doğrudan halk tarafından seçilecek olması, ona herhangi bir parlamenter sistemdekinden farklı olarak ilave bir demokratik nitelik kazandırıyor. Şöyle ki, daha önce, cumhurbaşkanını TBMM tarafından seçildiği dönemlerde, parti liderlerini veya yöneticilerini baskı altına alarak veya bir şekilde ikna ederek, onlara herhangi bir kişiyi -genellikle de emekli bir generali ama daima mevcut egemenlik ilişkileri ve onu yansıtan müesses siyasi nizamla uyumlu Atatürkçü bir kişiyi- empoze etmek ve "seçtirmek" mümkün olabiliyordu. CHP'nin doğrudan seçime karşı çıkmasının anlamı da burada aranmalıydı. Ama cumhurbaşkanı doğrudan halkın seçtiği bir ülkede bunu yapmak pek mümkün değildi. Adayların doğrudan halkla yüz yüze gelmesi, ona hitap etmesi ve onu ikna etmesi gerekiyordu ve 2014'te yaşanan da bu oldu. Adaylar kendileri için hazırlanan tanıtım programlarıyla başlayan canlı ve renkli seçim kampanyalarıyla halkın karşısına çıktılar ve seçilmeleri durumunda nasıl bir cumhurbaşkanı olacaklarını anlatarak oy istediler. Bu da adayların kimler olacağını belirlemede anlamlı bir farklılık ortaya çıkardı ve onların seçim sürecinde izleyecekleri bütün söylem ve tutumlar üzerinde de belirleyici bir etki yaptı. Denebilir ki 2014 cumhurbaşkanlığı seçimleri, adayların ilk kez devleti ve onun Atatürkçü veya Kemalist versiyonlarıyla resmi ideolojisini değil toplumu ve onun önceliklerini gözeterek yarıştıkları bir seçim oldu ve bu bakımdan Türkiye demokrasisinin gelişimi açısından önemli bir adım teşkil etti.

A. Cumhurbaşkanlığı Seçiminin Ekonomi Politikası

2014 Cumhurbaşkanlığı seçiminde yarışan üç aday vardı. Adaylardan ilki, dönemin başbakanı ve Ak Parti adayı Recep Tayyip Erdoğan, ikincisi CHP-MHP ve bir grup küçük parti ile Gülen Cemaati tarafından desteklenen Ekmeleddin

2 Eğer zamanı geri almak mümkün olsaydı, o günlerin müesses nizamın egemenliğine meydan okunan unsurlarının -yargısı, asker ve sivil bürokratları ve sermayesiyle- kesinlikle bu çatışmaya girmeyeceği düşünülebilir. Çünkü "Çevre"den gelen bir cumhurbaşkanını engellemek için anayasaya ve demokrasiye aykırı birimde başlattıkları mücadele, sonuçta o adayın seçilmesini engellemeye yetmediği gibi, onların hiç istemeyeceği bir başka sonucu da beraberinde getirmiş, onları kavgaya girdikleri noktadan çok daha geri bir noktaya düşürmüş, cumhurbaşkanını halkın seçmesi kural haline gelmişti. Bu durum, Demokrat Parti-Ak Parti siyasi geleneği açısından ciddi bir kazanımdı. Türkiye'deki oligarşik unsurların temel hatası, sosyal değişimin doğasını anlamamaları ve ona engel olmaya çalışmalarıydı. Eğer değişen dünyada eskisi gibi tek başlarına bütün siyasi kararları dikte edemeyecekleri gerçeğini kabullenebilmiş olsalardı, en azından bir seçimde "kendilerinden olmayan" bir cumhurbaşkanına ve onun örtülü eşine tahammül edebilselerdi, cumhurbaşkanını halkın seçmesi bu kadar erken kural haline gelmeyecekti. Yani her şeyi birden kazanma -ya da kazandıklarını değişen dünyaya rağmen olduğu gibi elde tutma- hırsına kapılmasalardı, çok muhtemeldir ki her şeyi birden kaybetmeyeceklerdi.

İhsanoğlu ve üçüncüsü de HDP adayı Selahattin Demirtaş'tı.

Üç aday da sosyo-ekonomik ve siyasi bakımlardan farklı toplum kesimlerini temsil ediyorlardı ve kimin kazanacağı, -bireysel siyasi bir zaferin ötesinde- ülkedeki egemenlik ilişkileri ve sosyal kesimler arasındaki güç mücadelesi bakımından sonuçlar doğuracaktı. Bu anlamda kimin neyi temsil ettiği, sadece onların söylemlerinden yola çıkılarak değil, ondan çok daha önemli ve açıklayıcı olarak, o adayların hangi çevreler ve partiler tarafından desteklenmesine bakılarak anlaşılabilir.

Bu seçimde Şerif Mardin'in "Çevre" olarak adlandırdığı sosyal güçler ve siyasi gelenek, bu anlamda onların DP'den beri gelen çizgideki başlıca siyasi temsilcisi olan Ak Parti aday olarak Erdoğan'ı; aynı tasnifte "Merkez"i temsil eden ve esas olarak onların başlıca siyasi temsilcisi olan CHP, aday olarak İhsanoğlu'nu seçmişti.³ Üçüncü aday olan Selahattin Demirtaş ise, ülkedeki sınıf çelişkinin kısmen dışında olan başka bir gerilimin üzerine oturuyor, Kürt Sorunundan kaynaklanan gerilimin ürünü olan siyasi geleneğin ve onun 2014'teki siyasi temsilcisi olan BDP'nin "Türkiye partisi" formundaki HDP'nin adayı olarak belirginleşiyordu. Onun kazanma ihtimali üzerinde durulmasa bile yüksek bir oy alması, Türkiye toplumunun çözüm sürecine ve demokratik mücadeleye desteğini gösterecek olması bakımından önemliydi.

Ancak cumhurbaşkanlığı seçimi esas olarak iki aday arasında geçiyordu. Erdoğan'ın kazanması, ülkedeki egemenlik ilişkilerinin alt ve orta sınıflar lehine değişim sürecinin devam etmesini ifade ederken, İhsanoğlu'nun kazanması bu değişimden ve onun temel siyasi aktöründen, yani Ak Parti ve Erdoğan'dan mustarip olan ve onun "Eski Türkiye" olarak tanımladığı müesses nizamın ekonomik, sınıfsal ve siyasi bakımlardan egemenliğine meydan okunan unsurlarının zaferi anlamına gelecekti.

Erdoğan'ın kazanması, Türkiye'de 2000'li yılların başlarından itibaren içi- ne girilen değişim ve dönüşüm sürecinin devamı anlamına gelirken, kaybetmesi süreci tersine çevirebilecek bir siyasi gidişatın kapılarını aralayabilecekti. Tam da bu nedenle sürece muhalefet edenler, bu olayların hemen sonrasındaki en önemli siyasi karşılaşmayı ifade edecek olan 30 Mart'taki yerel seçimlerde iktidar partisinin başarısızlığına umut bağlamışlardı. CHP, MHP ve BDP'nin bir araya gelmesini ve İstanbul'da ortak bir aday çıkararak "Erdoğan'ın hızlı düşüşünün yolunu açmayı" önerenler bile olmuştu. Bu yerel seçim, özellikle Gezi Olayları ve 17-25 Aralık Operasyonları ile kendisine

3 Bu tasnifte "Çevre" kabaca sosyal piramidin alt ve orta sınıflarını, "Merkez" ise esas olarak bu piramidin üzerindeki küçük üçgeni oluşturan sosyal kesimlere, bu anlamda asker ve sivil bürokrasi, büyük sermaye ve eşrafı da içeren üst sınıflara işaret eden bir anlamda kullanılmıştır.

yönelik en büyük iki meydan okuma ile karşılaşan ve “karizması çizilen” Ak Parti Hükümeti için de hayati öneme sahipti. Sonuçta 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde, halkın daha önceki tüm yerel seçimlerde iktidar partisine verdiği oyun da üstünde bir oranla, %45 oyla, kendisine karşı yükselen dalgaların gücünü kırmayı başarmıştı.

Şimdi ikinci bir karşılaşma söz konusuydu ve aynı yıl içinde, 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılacak olan cumhurbaşkanlığı seçiminin bu açıdan önemi büyüktü. Özetle Türkiye toplumu sadece yeni bir cumhurbaşkanını seçmiyordu; onunla birlikte siyasetin yönünü de belirleyecek bir tercih de yapıyordu. Çıkacak sonuç ya son 12 yıla damgasını vuran değişimin devamı ve son olarak 30 Mart’taki popüler onayın yenilenmesini ifade edecekti, ya da süreci sekteye uğratabilecek bir siyasi yolu açacaktı.

Bu anlamda Erdoğan ile İhsanoğlu arasındaki tercihin değişim ile statüko arasındaki bir tercihi ifade etmesi, sadece Erdoğan’a alt ve orta sınıfların, İhsanoğlu’na ise üst ve üst-orta sınıfların oy verecek olması bakımından değil, ilkinin yeni anayasa ve Çözüm Süreci gibi temaları, dolayısıyla değişimi merkezine alan bir programla halkın karşısına çıkarken, diğerinin mevcut anayasayı ve “huzur”u savunan bir söylemle (program değil) seçmenin karşısına çıkması bakımından da gösterilebilir bir durumu ifade ediyordu.

B. Adaylar ve Kampanyaları

1. Tayyip Erdoğan: Erdoğan’ın adaylığı sürpriz olmasa bile, aday tespit süresinin dolmasına yakın bir zamana kadar onun aday olup olmayacağına ilişkin tartışmalar devam etti. Onun “üç dönem kuralı”nı en azından kendisi için esnetip, partisinin başında kalacağını düşünenler veya bunu önerenler oldu. Bu süreçte Ak Parti’deki tartışmalardan biri de mevcut cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün yeniden aday olup olmayacağıydı. CHP’nin Erdoğan yerine Gül aday olursa destekleyeceğine ilişkin açıklamaları hatırlatıldı.⁴ Aslında bu açıklamalar bile ülkede siyasi atmosferin ne yönde değiştiğini göstermesi bakımından önemliydi. Gül’ün 2007’de cumhurbaşkanı adayı olması üzerine yaşananları göz önüne alınca, şimdi onun adaylığının katlanılabilir hale gelmesi gibi bir durum söz konusuydu ve tabii ki bunda alternatif adayın Erdoğan olmasının payı büyüktü.

⁴ Kılıçdaroğlu, “iki aday olması durumunda Gül’e destek verir misiniz?” sorusuna “eğer sadece iki aday olursa [bu] koşullarda sadece iki ismi öne çıkarmak durumunda kalırsa bakarız neden olmasın” cevabını vermişti. T24, “Kılıçdaroğlu: Köşk’e Erdoğan ve Gül aday olursa, Gül’ü destekleriz,” 8 Aralık 2012, <http://t24.com.tr/haber/kilicdaroglu-koske-erdogan-ve-gul-aday-olursa-gulu-destekleriz,219201> ve <http://www.taraf.com.tr/haber-yazdir-109405.html>. (Erişim 21 Eylül 2014).

2014 cumhurbaşkanlığı seçimleri Erdoğan'ın adaylığının söz konusu olduğu ilk seçim değildi. Bu konu 2007'de gündeme gelmiş ve Ak Parti Hükümeti dönemindeki en büyük krizlerden biri, cumhurbaşkanı seçimi konusunda yaşanmıştı. Kısa bir arkaplan bilgisi vermek gerekirse, Sezer'in görev süresi doluyordu ve yeni bir cumhurbaşkanının seçilecekti. Parlamentoda en büyük grubu olan ve kendi cumhurbaşkanı adayını seçebilecek sayısal çoğunluğa sahip olan Ak Parti, kendi adayını belirleyecekti. Siyasi teamül ve sayısal çoğunluk Ak Parti adayını, daha somut olarak da Erdoğan'ı işaret ediyordu. Ancak o dönemde sivil-asker ilişkileri henüz demokrasi ilkesine uygun hale getirilmiş değildi ve yargının siyaset üzerindeki belirleyiciliği devam ediyordu. Dolayısıyla CHP tarafından çıkarılacak cumhurbaşkanlığı seçimi krizinin bir rejim krizine dönüştürülmesi mümkündü. CHP, cumhurbaşkanının "uzlaşma ile seçilmesi" gerektiğini ileri sürerek, Erdoğan'ın cumhurbaşkanı olmasına karşı çıkmıştı. Siyasi ortam gerilmişti. CHP lideri Baykal, "yargıda aklanmamış olan" Erdoğan'ın adaylıktan vazgeçmesini istemiş, hatta Erdoğan'ın ülkenin geleceği için adaylıktan feragat etmesi durumunda "korkup kaçtı" demeyeceğini, tersine, il il dolaşarak onun bu davranışını anlatacağını açıklamıştı. Sonuçta gerginliğin zirveye çıktığı bir ortamda Erdoğan adaylıktan feragat ettiğini bildirmiş ve yeni adaylarının Abdullah Gül olduğunu ilan etmişti. Ancak bu "uzlaşma" bir gün sürmüş, CHP, kendileri açısından değişen bir şey olmadığını ifade ederek, Ak Parti adayına aynı kesinlikle karşı çıkmıştı.⁵

Erdoğan, yedi yıl önce" kardeşim Abdullah Gül" diyerek kendi adaylığından feragat ettiği cumhurbaşkanlığı seçimine 2014'te en güçlü aday olarak girdi. Ak Parti'nin yüzde 50 civarında oyu vardı ve Erdoğan'ın kişisel olarak bundan biraz daha fazla popülaritesi olduğu biliniyordu. Nitekim kamuoyu yoklamaları onun yüzde 55 civarında oy alacağını gösteriyordu.

Erdoğan'ın "Yeni Türkiye Yolunda Demokratik, Müreffeh, Öncü Türkiye" başlıklı 84 sayfalık "Cumhurbaşkanlığı Seçimi Vizyon Belgesi" "demokrasiyi daha da geliştirmek, siyasi ve toplumsal normalleşmeyi sağlamak, toplumsal refahı daha çok yükseltmek ve dünyada öncü ülkeler arasına girmek" olmak üzere dört temel hedefi içeriyordu.⁶ Erdoğan'ın programı "vesayetin tam anlamıyla tasfiye edilmesi, reformların tamamlanması, özgürlükçü laiklik, müzakere süreci ve paralel yapıyla mücadelenin devamı, başkanlık veya yarı

5 Bekir Berat Özipek, "Adalet ve Kalkınma Partisi Dönemi İç ve Dış Politika (2002-)", *Türkiye'nin Politik Tarihi*, Ed. Çaylak vd., Savaş Yayınevi, Ankara, 2009, ss. 659-679, s. 670.

6 Murat Yılmaz, "Erdoğan'ın 'Cumhurbaşkanlığı Seçimi Vizyon Belgesi' ve Seçim Stratejisi," *Cumhurbaşkanı Adaylarının Seçim Stratejilerinin Analizi*, Yazarlar: Murat Yılmaz, Bekir Berat Özipek ve Vahap Coşkun, SDE Yayınları, Ankara, 2014, s. 4. <http://sde.org.tr/userfiles/file/Cumhurba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20analiz.pdf>, Erişim, 6 Ekim 2014.

başkanlık sistemiyle yeni anayasanın yapılmasının önünün açılması”⁷ olarak özetlenebilirdi.

Ancak Erdoğan’a gösterilen ilginin onun vizyon belgesi ve seçim sürecindeki söylemiyle ilgisinin sınırlı olduğu tespit edilebilir. Vizyon belgesi açıklanmadan önce, 10 yıldan fazla bir zaman içinde oluşmuş bir kanaatin varlığından söz etmek mümkündür. Erdoğan’ın seçim sürecindeki söyleminin de siyasi iletişim açısından isabetliliği sorgulanabilirdi. Örneğin Erdoğan, tarafsızlık esasına göre davranmanın hem hukuki bir normu, hem de istenir bir durumu ifade ettiği bir ülkede, cumhurbaşkanı seçildiği taktirde tarafsız olmayacağını söylemişti.⁸ Onun kampanyasına destek veren Hükümet yanlısı medyanın yayınları da siyasi iletişim dili açısından fazlasıyla sorunlu ve zayıftı. Medya alanında hükümet karşıtı olanların okunma, izlenme ve dinlenme oranları bakımından payı aşağı yukarı yüzde yetmiş civarındaydı. Hükümeti destekleyen medya yüzde otuzluk bir kesime hitap ediyordu ve etkisi bundan da azdı. Bu anlamda Erdoğan’ın başarısı esas olarak kampanyasından gelmiyordu.

Ama bütün bunlar, Erdoğan’ın kişiliği, kampanya süreci, o günkü tartışmalar esas olarak önemli sayılmazdı ve unutulacaktı. Önemli olan, ülkedeki egemenlik ilişkileri bakımından bu seçimin nasıl sonuçlanacağı ve bu açıdan seçimin neyi ifade ettiğiydi.

Türkiye’de toplumun geniş kesimlerine dayanan, ekonomi, sınıf, din, etni-site ve ideoloji gibi boyutları olan tarihsel bir muhalefetin Atatürkçü/Kemalist egemenliği temsil eden zümreye karşı mücadelesinde cumhurbaşkanlığı seçimi önemli bir mevzii ifade ediyordu. Bu mücadelede sosyal piramidin geniş tabanı, yani alt ve orta sınıflar açısından Erdoğan bir simge veya koçbaşı olarak görülüyordu ve esas olarak onun için destekleniyordu. Öyle ki, Kürt etnik duyarlılığı dolayısıyla Demirtaş’a oy verecek olan pek çok kişinin umudu da Erdoğan’ın kazanmasıydı ve bu anlamda ikinci turda Kürt oylarının adresi ezici bir çoğunlukla belliydi.

2. Ekmeleddin İhsanoğlu: Erdoğan’ın tek başına alacağı oyun yüzde elli ci-

7 Aynı Yerde, s. 7.

8 Sözü’nün tamamından onun, cumhurbaşkanlığı makamının şimdiye kadarki işlevini değiştirmeyi ve haktan yana olmayı kastettiğini anlamak mümkündür. Ama seçim süreci boyunca tartışılan bu olmadı. Erdoğan tam olarak şöyle söylemişti:
 “...tarafsız Cumhurbaşkanı olmayacağım. 2 taraf var; bir, millet iki, devlet. Millet tarafından olan Cumhurbaşkanı olacağım. Bu devlet tarih boyunca milletin devleti olmuştur. 10 Ağustos’tan sonra bir kez daha milletin devleti olacaktır. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesiyle bu millet, devletine hâkim hale gelecek. Millet egemenliği tam manasıyla işlemeye başlayacak.”
 Bkz. CNNTürk’ün “Erdoğan: Seçilsem tarafsız olmayacağım” başlıklı haberi. <http://www.cnntrk.com/haber/turkiye/erdogan-secilirsem-tarafsiz-olmayacagim>,

varında olacağına bilindiği ve seçimi rahatlıkla kazanacağına tahmin edildiği bir ortamda, siyaset içi muhalefet ile Ak Parti iktidarına karşı olan siyaset dışı güçler, bir çıkış yolu bulma arayışının ürünü olarak “Çatı aday” formülünü geliştirdiler. Buna göre muhalefetin iki ana unsuru olan CHP ve MHP kendi adaylarını çıkarmayacak, ortak bir adayda uzlaşarak Ak Parti karşısına daha güçlü biçimde çıkacaklardı. Bu formülün başarılı olacağı elbette garanti değildi; ama alternatifinin başarısızlığı baştan kabullenmek olduğu düşünülüyor olmalıydı. Çünkü Erdoğan ilk turda kazanamasa bile, CHP veya MHP’nin adayına karşı ikinci turda kazanmasına yetecek kadar oy alacağını tahmin etmek güç değildi. Kamuoyu yoklamaları, MHP’den BDP / HDP’ye seçmen tercihinin, “partinize oy vermeyecek olsaydınız hangi partiye verirdiniz?” sorusuna önemli bir oranda “Ak Parti” cevabının verileceğini gösteriyordu. Dolayısıyla seçimi ikinci tura bırakmak doğru değildi. Bu yüzden de hem MHP ve CHP tabanının, hem de Gülen Cemaati ve yaratacağı sinerjiyle bir kısım Ak Partili seçmenin oyunu alacak bir isim üzerinde birleşmek gerekiyordu. “Çatı aday” bu kaygının ürünü olarak ortaya çıktı.

İkinci aşama, birbirinden farklı sınıfsal, etnik, ideolojik ve siyasi kimlikleri birleştirecek ismi tespit etmektir. Bu isim Ekmeleddin İhsanoğlu olacaktır. Bu ismin nasıl belirlendiği hep tartışıldı. Tartışmasız olan, İhsanoğlu isminin CHP ve MHP tabanında tanınmadığı ve her iki partide de demokratik bir müzakere sonucu belirlenmediği ve liderlik tarafından empoze edildiğiydi. Öyle ki, CHP ve MHP liderleri bile defalarca ismini yanlış telaffuz etmişlerdi.

Hem CHP hem de MHP tabanının tanımadığı, parti örgütlerinin demokratik bir tartışma süreciyle belirlenmeyen, hatta onların haberdar olmadıkları bir adayla seçime gitmek, aslında muhalefetin iktidar partisine yönelttiği “tek adam yönetimi” ve “diktatörleşme” iddiaları göz önüne alındığında çok daha bariz bir soruna işaret ediyordu. Bu anlamda CHP yönetimi, istişare ve müzakereyi genel geçer konulara özgülüyor, hayati ve kritik kararlar söz konusu olduğunda kendisi tam da eleştirdiği biçimde davranıyordu. Kılıçdaroğlu’nun **“Halkımız da kendisini tanıdıkça ne kadar doğru bir aday olduğunu görecek”⁹ demesi, belirlenen adayın tanınmadığının bir itirafı olarak değerlendirilebilirdi.¹⁰**

9 Utku Çakırözer, “Kılıçdaroğlu: Halk Tanıdıkça Sevecek,” *Cumhuriyet*, http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/83717/Kilicdaroglu__Halk_tanidikca_sevecek.html#, 17 Haziran 2014, (Erişim, 28 Ağustos 2014).

10 Bekir Berat Özüpek, “CHP’nin Ötelenen Muhasebesi ve Parti İçi Muhalefet,” *Stratejik Düşünce*, Yıl 5, Sayı 58, Eylül 2014, s. 33-34.

CHP liderliğinin iddialarının aksine ortada bir “hezimet” olduğu doğruydü; çünkü sonuçta ilk turda tek başına yüzde 52 oy alarak cumhurbaşkanı seçilmeyi başarmış bir başbakan ve 14 parti ve bazı cemaatlerin işbirliğine rağmen kaybetmiş bir ortak aday vardı. Ancak tersi olsaydı sonuç CHP için daha iyi olur muydu? Bu konuda CHP’lilerin dile getiremediğini, birlikte seçime girdikleri “tabanı olmayan partiler”den DYP lideri çok açık bir dille şöyle ifade

İhsanoğlu ismi açıklandığında, ilk aşamada sosyal medyada şaşkınlık ve özellikle de CHP tabanında öfkeyle karşılandı. “CHP adayını açıklayınca Erdoğan balkona çıktı” gibi mizahi yorumlarla bu seçimin isabetsiz olduğu ilk gün yaygın biçimde dile getirildi.¹¹ Ancak Doğan Medyası başta olmak üzere “Çatı aday”ı destekleyen basın devreye girmesiyle bu atmosfer dağıldı ve yerini bu tercihin isabetliliği tezi aldı. “Çatı aday”ı oluşturan ve destekleyen koalisyonun bileşenleri olarak “CHP-MHP, Gülen Cemaati, ‘devletçi sermaye’ (Bazı TÜSİAD üyeleri), ‘Eski medya/oligarşi medyası’ (Doğan Grubu) ile resmi ideolojiyi sağ, sol ve dini versiyonlarıyla temsil eden bir dizi küçük parti sayılabilir.”¹²

İhsanoğlu, merkezinde CHP, MHP, Gülen Cemaati’nin yer aldığı bu ittifak tarafından taşındı ve DSP, LDP, DP, BTP, BBP, DHP ve TSİP gibi küçük partilerin de desteği alındı. Kuşkusuz marjinal olarak tanımlanan bu mikroskobik partilerin çoğunun tanınırlığı veya itibarı yoktu. Ama sonuçta bir “cephe” veya geniş bir uzlaşma görüntüsü vermesi bakımından tercih edilmişlerdi.

İhsanoğlu için yürütülen kampanya başarısız değildi. Tersine, her iki adaya verilen medya desteği açısından bir değerlendirme yapmak gerekirse, Erdoğan’ın kampanyasına kıyasla onunkinin daha başarılı olduğu söylenebilir.

Dünyanın diğer pek çok ülkesinde yadırganacak bir durum vardı: “Çatı aday”ın kampanyası esas olarak onu gösteren siyasi partiler tarafından değil, bir medya grubu tarafından yürütülüyordu. Gerçekte Doğan medyası ve Gülen Medyası tarafından yürütülen, -desteklenen değil yürütülen- kampanya, seçim sürecinin omurgasını oluşturuyordu. Buradaki siyasi strateji, birbirinden farklı tabanları aynı anda tatmin edebilecek bir dil ve söylemin kullanıl-

ediyordu:

“Eğer Ekmeleddin İhsanoğlu değil de CHP içinden başka bir isim ortaya atılsaydı, bu adayı ne MHP ne DYP ne de diğer 14 parti desteklemezdi. Bu durumda bu aday %40 oranını yakalayamayacağından Tayyip Erdoğan’ın oy oranı da %70’lere çıkardı. Zira çatı içinde bulunan 14 partinin çoğu ikinci turda Tayyip Erdoğan’a oy verirdi. Şu anda Sayın Kemal Kılıçdaroğlu eleştiriliyor ancak çatı adayı destekleyen sağcı, solcu, muhafazakâr, demokrat 14 partinin ortak fikirde buluşması aslında başlı başına bir başarıdır. (...) CHP’li muhaliflerin olayı kişiselleştirmeden, ülke meselesi olarak görmeleri gerekmektedir. CHP’nin iç işlerine karışmak istemiyoruz ancak eleştirdikleri ortak adayı DYP de desteklediği için fikirlerimizi açıklama zarureti hissettik.” Çetin Özaçıkgöz, “İhsanoğlu Olmasaydı Erdoğan Yüzde 70 Alırdı,” <http://www.dyp.com.tr/> (Erişim, 27 Ağustos 2014).

Seçimlerin ikinci tura kalması durumunda, Özaçıkgöz’ün ifade ettiği kesimlerle beraber Kürt oylarının da Erdoğan’a gideceğine ilişkin anlamlı öngörülerini hesaba kattığımızda, DYP liderinin dile getirdiği argümanın güçlü ve ikna edici olduğunu tespit etmek mümkündür. Bekir Berat Özipek, “CHP’nin Ötelenen Muhasebesi ve Parti İçi Muhalefet,” *Stratejik Düşünce*, Yıl 5, Sayı 58, Eylül 2014, s. 34.

11 Zaytung’un “haber”ine göre Kılıçdaroğlu şöyle demişti: “Sadece tabanımızı düşünmek şık olmazdı. Bu nedenle MHP tabanının da tanımadığı bir aday olsun istedik...” <http://www.zaytung.com/sondakikadetay.asp?newsid=252735>

12 Bekir Berat Özipek, “Ekmeleddin İhsanoğlu veya ‘Çatı’nın Ekonomi Politikası,” *Cumhurbaşkanı Adaylarının Seçim Stratejilerinin Analizi*, Yazarlar: Murat Yılmaz, Bekir Berat Özipek ve Vahap Coşkun, SDE Yayınları, Ankara, 2014, s. 4. <http://sde.org.tr/userfiles/file/Cumhurba%5C%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20analiz.pdf>, Erişim, 6 Ekim 2014.

masını gerektiriyordu ki bu da başarıyla uygulandı. İhsanoğlu ile ilgili haberler çoğu kez onu aday gösterenlerin bile kullanmadığı sempatik ifadelerle süslendi (Örneğin CNN Türk bazen “uzlaşma adayı” kavramını kullanıyor ve bunu tırnak içinde verme gereği duymuyordu) veya onun söylemesi durumunda itici olabilecek ama bir şekilde bilinmesi gereken simgesel bilgiler onun yerine söz konusu medya tarafından başarılı bir biçimde veriliyordu.

Ama mesele insanların esas olarak içinde buldukları şartların gerektirdiği şekilde siyasi tutum aldıkları gerçeğini göremeyenlerin ve sosyal mühendislik yapmaya çalışanların sandığı gibi bir siyasal iletişim meselesi değildi ve en başarılı propagandanın bile bir etki sınırı vardı.¹³ Bu anlamda esas zor olan, ilk bakışta sanıldığı gibi CHP’li seçmeni İhsanoğlu’na oy vermeye ikna etmek değildi. Ağırlıklı olarak sosyal piramidin alt ve orta kısımlarını teşkil eden sağ seçmen, seçimin dolaylı olarak kendi hayatı ve eşitlik mücadelesiyle ilgili sonuçları olacağına pekâlâ farkındaydı. Bu anlamda zor olan, statükonun devamından ve hâlihazırda aşınmış olan eski egemenlik ilişkilerinin iade edilmesinden hiçbir çıkarı olmayan MHP ve BBP tabanının ikna edilebilmesiydi ki bu ancak sınırlı bir şekilde başarılabilirdi. Bu seçmen tıpkı 12 Eylül 2010 Referandumunda olduğu gibi “ideoloji” ile “sınıf” arasında bırakıldılar ve bazıları parti liderliğinin açık tutumuna ve telkinlerine rağmen İhsanoğlu’na oy vermedi.¹⁴

3. Selahattin Demirtaş: Selahattin Demirtaş’ın Kürt bir cumhurbaşkanı aday olarak seçimlere girmesi, gerek içinden geldiği hareketin siyaseti etkileme düzeyini ve gerekse de ülkedeki değişim ve dönüşümün geldiği noktayı göstermesi bakımından önemliydi.

İhsanoğlu’ndan farklı olarak Demirtaş da Erdoğan gibi bir seçim beyannamesi hazırlamıştı. “Yeni Yaşam Çağrısı” başlıklı beyanname, esas olarak ra-

13 CHP’lilerin İhsanoğlu için gerçekten çalıştıkları da doğrudur ama verili objektif şartlar ve sınıf ilişkileri, bütün çabalara rağmen ideoloji ikna için yeterli olamıyordu. Ankara’da Oran’da bir parkta sohbet ettiğim kapıcı eşi bir kadın, İhsanoğlu’na oy vermeye ikna için kendisiyle konuşan CHP’li kadınlardan etkilenmediğini anlatırken şunları söylemişti: “Bu kadınlar sürekli bu parka gelirler ve benimle tenezzül edip konuşmazlardı. İlk kez seçim zamanı benimle konuştular ve İhsanoğlu’na oy vermenin gereğini anlattılar.” O kadının sistemi, Erdoğan’a oy vermesinin ekonomi politikasına de ışık tutuyordu.

14 Seçim kampanyasının son haftasında İhsanoğlu’nun daha milli duygular uyandırmaya yönelik söylemlere yönelmesi, önceki gibi “ortadan” konuşmayı bırakıp, “bayrak indirme”den “andımızın kaldırılması”nın yanlışlığına veya “Türk oğlu Türk”lüğe, en dikkatsiz milliyetçi seçmenin bile ilgisini çekecek açıklıkta konuşmaya başlaması o seçmeni ikna etmek için yeterli olmadı. CHP-MHP-Gülen Cemaati ile bir dizi küçük partiyi “çatı”da bir araya getirmek kolaydı. Ama İhsanoğlu’nu desteklemeye bir şekilde ikna edilen sağ parti liderlerinin işi daha zordu. MHP kendi seçmenini ikna için uğraştı. Ama MHP tabanı da esas olarak Ak Parti ve BDP ile aynı sosyolojik zemine, yani sosyal piramidin orta ve alt tabanına oturuyordu ve kurulu düzenin devamından veya eski düzenin geri getirilmesinden onların da hiçbir çıkarı yoktu. Tersine, statüko aşıldıkça kendileri için daha fazla eşitlik ve çocukları için daha iyi bir gelecek mümkün hale geliyordu. İşte bu noktada MHP tabanı iki ayrı tutum sergiledi ve “Referandum”daki gibi bölündü. Belki tam ortadan değil, ama bölündü. Bazıları milliyetçilik ideolojisi üzerinden oy vermeye ikna oldu; bazılarında ise sınıf aidiyeti ve içinde yaşadığı somut şartlar belirleyici oldu ve partisine rağmen oy vermedi.

dikal demokrasi perspektifinden hazırlanmıştı ve Vahap Coşkun'un belirttiği gibi gerek mağdur kesimlerin sözcülüğünü üstlenme ve gerek çözüm inisiyatifini sahiplenme, Kürt siyasetine ana muhalefet olma fırsatı tanıyordu.¹⁵

Seçimde özellikle Batı Anadolu'da yaşayan Kürtlerin ağırlıklı olarak Erdoğan'a oy verecekleri, seçimin ikinci tura kalması durumunda ise ülke çapında ezici çoğunluğunun bu tercihte bulunacakları hemen herkesin tahmin edebileceği bir durumu ifade ediyordu. Tam da bu sebeple Demirtaş'ın adaylığı, Kürt Sorunuyla ilgili olmayan başka bir sebeple, Türkiye'deki egemenlik ilişkileri ve o alanda verilen mücadele dolayısıyla müesses nizamın medyasının ilgisini çekiyordu.

Gerçekten de Demirtaş'ın ve HDP'nin üzerinde, eğer seçimler ikinci tura kalırsa CHP adayıyla işbirliği yapması yönünde olağanüstü bir basınç vardı. Kampanyayı yürüten medya, merkezi ve radikaliyle Türk solunun o medyadaki muhabirleri soru şeklinde formüle edilmiş telkinlerle bunu talep ediyorlardı. Demirtaş'ın seçim beyannamesini açıkladığı gün Birgün Gazetesi muhabiri *"ikinci turda hiç kimseye destek vermeyeceğim diyorsunuz. Bunun Başbakan Erdoğan'ın lehine olacağı da ifade ediliyor. İki adayın arasında kategorik bir fark yok mu size göre? Biri yeni bir takım söylemlerle geliyor, diğeri ise 12 yıllık içinde Gezi olan, Soma olan, Roboski olan bir karneye sahip. İki arasında bir fark yok mu?"* sorusuna Demirtaş ironik bir ifadeyle *"Birgün Gazetesi?"* diye sormuş ve salondan alkış almıştı. Ama "radikal" Türk soluna ait gazetenin muhabiri yalnız değildi. Onun fazlasıyla açık sorduğunu Doğan Medyasından CNN Türk muhabiri Göksel Göksu çok daha usturuplu biçimde şöyle soruyordu: *"İkinci tura dair yaptığınız açıklamalar benim kafamda net bir yere oturmadı. Söylediklerinizi gayet iyi anlıyorum ama alacağınız tutumun neye tekabül edeceği konusunda kafam henüz aydınlanmış değil."*¹⁶

Aslında bütün bu süreçte söylenmeye çalışılan, HDP'nin ikinci turda açıkça İhsanoğlu'na destek olması ya da seçimi boykot etmesiydi. Çünkü "boykot"un anlamının, özellikle PKK'nın etkili olduğu pek çok Kürt ilinde seçmenin sandığa gitmesinin fiilen engellenmesini ifade ettiği biliniyordu.

15 Coşkun'a göre her iki konuda da CHP ve MHP'nin özgürlükçü değerlerin savunuculuğunu yapmamaları ve hatta iktidardan çok daha geri bir noktada durmaları bir muhalefet boşluğu yaratıyordu. Kürt siyaseti, sadece Kürt kimliğine odaklanarak değil, bütün mağdur grupları temsil etmeye ve Türkiye'nin genel sorunlarına çözümler üreten bir siyasi anlayış geliştirmeye çalışarak bu boşluğu doldurmak istiyor ve "sayısal olarak olmasa bile, ahlaki ve siyasi olarak ana-muhalefetin işlevini görmeye talip oluyor"du. Vahap Coşkun, "Çankaya'ya Kürt Bir Aday," *Cumhurbaşkanı Adaylarının Seçim Stratejilerinin Analizi*, Yazarlar: Murat Yılmaz, Bekir Berat Özipek ve Vahap Coşkun, SDE Yayınları, Ankara, 2014, s. 15.

16 Aynı günlerde Demirtaş'ın basınla yaptığı bir sohbet toplantısına egemen olan havayı özetlemek için Hürriyet'ten bir gazetecinin sorusunu örnek vermek isterim: *"CHP'ye biraz haksızlık etmiyor musunuz? Bir ufak değişim de görmüyor musunuz?"* <http://www.imctv.com.tr/2014/07/15/demirtas-yeni-yasam-cagrisi-baslikli-tutum-belgesini-acikladi/>

Serbest bırakılan seçmenin kime oy vereceğinin tartışma konusu olmadığı bir ortamda yapılmak istenen, HDP'yi ikna ederek bu yolun kapatılmasıydı.

Aslında HDP'nin söylem ve tutumu, bu basıncın ağırlığını üzerinde etkili biçimde hissettiğini gösteriyordu. Çözüm sürecindeki partneriyle ortaklaşmayı gündemine bile almadan, barış için olmazsa olmaz haline gelen iki önemli konuda, anayasal vatandaşlık ve anadilde eğitim konusunda rezervini sürdüren CHP ile ortak aday konusunda görüşmesinin bir açıklaması bu olabilirdi. Ancak daha ilginç olan, bu görüşmelerde iki tarafın da samimi görünmemesiydi. CHP lideri aday belirleme konusunda görüş alışverişi için HDP ile görüşme yaptığında, aslında adayı belliydi ve bu HDP tarafından biliniyordu. Bu süreçte HDP'den bir yetkili, "Kılıçdaroğlu bizimle görüşürken adayını belirlemiş olduğunu öğrenmiştik" demişti. Aynı şekilde HDP'nin de Rıza Türmen'in aday olarak belirlenmeyeceğinin farkında olduğundan dolayı onu teklif ettiği de dile getirilmişti. Burada belki de asıl sorulması gereken, neden HDP'nin kendisini siyasi bir manevra olarak dahi olsa CHP'den bir adayı öne sürmek zorunda hissettiği idi. Bu anlamda yeterince konuşulmayan, HDP'nin Türk soluyla ilişkisiydi. Demirtaş'ın tercih edilen söylemle soldan çok oy aldığı yaygın olarak dile getiriliyordu ama sandık sonuçlarına ilişkin analizler bunun hiç de böyle olmadığını gösterecekti.¹⁷

Sonuç

2014 cumhurbaşkanlığı seçimleri, Türkiye'de özellikle seçkinler arasında, "rejimin otoriterleştiği, Erdoğan'ın tek adam olmaya kalkıştığı ve özgürlüklerin budandığı" algısının yaygın bir şekilde belirginleştiği, dış basında ise Türkiye ile ilgili çok daha karanlık bir tablonun çizildiği bir dönemde gerçekleştiriliyordu. Bu açıdan bazı çevreler, cumhurbaşkanı olması durumunda

¹⁷ Vahap Coşkun da rakamlar ve oranlardan hareketle, Demirtaş'ın esas olarak soldan değil muhafazakâr Kürt seçmenden oy aldığını şöyle tespit etmektedir:

"Bilhassa İstanbul, Anakara ve İzmir gibi büyükşehirlerdeki sonuçlara bakılarak bu durum anlaşılabilir. Mesela İstanbul'da Esenyurt (yüzde 18), Sancaktepe (14.6), Sultanbeyli (14.2), Zeytinburnu (13.7), Bağcılar (13.5), Ataşehir (13.5), Başakşehir (12.1), Sultangazi (11.3) gibi AKP'nin güçlü olduğu ilçelerde Demirtaş'ın geçmiş seçimlere kıyasla çok yüksek oy oranlarına ulaştığı görülüyor. Buralarda oturan ve daha önceki seçimlerde AKP'den yana tercihte bulunan Kürtlerin, Demirtaş'a destek olmalarında iki etken rol oynamış olabilir: Biri, Kürt temsiliyetine omuz vermek isteğidir. Diğeri ise, ilk turda nasıl olsa Erdoğan'ın seçileceğini garanti görmeleri, seçimin ikinci tura kalma tehlikesini hissetmemeleridir.

Buna mukabil genel olarak CHP'nin hâkim olduğu ilçelerde ise, bu denli bir oy artışı söz konusu değil. CHP ve MHP'nin çatı adayı İhsanoğlu'nun yüzde 70'lere ulaştığı Bakırköy (yüzde 6.9), Beşiktaş (7.0), Kadıköy (7.1) gibi ilçelerde ise Demirtaş'ın oylarında, eskiye oranla küçük bir yükselme var sadece.

Bu veriler iki hususa işaret ediyor: İlki, medyada estirilme istenen rüzgârın aksine, Demirtaş'ın başarısının altında yatan CHP ve sol seçmenin desteği değil, daha önce AKP'ye oy veren Kürtlerin desteği yatıyor. İkincisi, eğer Demirtaş bu seçimde biraz daha muhafazakâr Kürt seçmeni dikkate alan bir kampanya yürütseydi, muhtemele bugünkünden daha büyük bir başarı elde edebilirdi."

Vahap Coşkun, Demirtaş Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Neyi Başardı? <http://serbestiyet.com/demirtas-cumhurbaskanligi-seciminde-neyi-basardi/>

ülkenin çok daha bariz biçimde Erdoğan diktatörlüğüne düşeceğinden korkuyorlar ve halkı uyarmaya çalışıyorlardı. Ancak seçimin sonucu, halkın geniş kesimlerinin gündeminin bu olmadığını ve sosyal piramidin geniş tabanının entelektüeller, sanatçılar ve seçkinlerin kaygılarını paylaşmadığını gösterecekti. Gerçekten de çizilmeye çalışılan karanlık tabloya rağmen ülkede ilk kez bir seçim, rejim tartışmaları olsa bile “rejim krizi”ne dönüşmeden, yüksek yargının, yargıçların ve askerlerin karışmadığı demokratik bir tartışma içinde tamamlanacak olması bakımından “sıradan vatandaş”ı haklı çıkarıyordu.¹⁸ Öte yandan hükümetin insan hakları ve demokrasi açısından eleştirilebilecek bazı yanlışları, onun iktidarında ülkenin ilk kez yüz yıllık devasa bir sorunu çözme iradesini gösterdiği, Kürt Sorununda Çözüm Süreci’ne girildiği, geçmişle yüzleşme ve Ermeni Sorunu başta olmak üzere azınlık hakları bakımından en anlamlı adımların atılmakta olduğu çok önemli bir tarihsel aşamada olduğu gerçeğini değiştirmiyordu.¹⁹

Bu seçim, “Çevre”nin başlıca siyasi aktörüne karşı ideolojik bir inşa ile cephe oluşturmanın sınırlarını da gösterdi. Parti liderlikleri bir şekilde ikna edilmiş olsa bile BBP ve MHP seçmenini CHP adayına oy vermeye ikna etmenin ancak sınırlı ölçüde başarılabilmesi, siyasette sınıfın belirleyiciliğini söylemlerle aşmanın ancak kısmen mümkün olabildiğini, sonucu belirleme bakımından ise mümkün olmadığını gösterdi.²⁰

18 2014 yılı itibarıyla TV ekranlarına ve gazetelere yansıyan atmosfer ne kadar olumsuz olsa da gerçek hayat farklıydı ve 2014 cumhurbaşkanlığı seçimleri gösteriyordu ki, gündelik hayatın normalleşmesi devam ediyordu. Bunu daha somut biçimde görebilmek bakımından 2007 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yaşananlarla bir karşılaştırma anlamlı olabilir: "... 'kenar'ın yürüyüşü devam ettikçe bir şeyler değişiyor. Bugün her şeye rağmen cumhurbaşkanlığı seçimi bir rejim krizine dönüşmüyor ve Erdoğan'ın eşinin başındaki örtü artık suçlama konusu olmuyor. 'Çevre'nin adayına karşı 2007'de açıkça din ve vicdan özgürlüğüne aykırı faşizan bir laiklik üzerinden itiraz edenlerin, demokratikleşmeye karşı Atatürkçü, ulusalcı ve ırkçı bir dille muhalefet edenlerin, Cumhuriyet Mitingleri düzenleyenlerin çoğu, şimdi demokrasinin diliyle muhalefet ediyor. Hepsi doğruyu bulup demokrat oldu da ondan mı? Bunun çok önemi yok. Dil değiştirmeleri bile demokrasi ve normalleşme adına bir kazanım." Berat Özipek, "Hangi Adaylar Huzuru Bozar," <http://serbestiyet.com/hangi-adaylar-huzuru-bozar/> (Erişim 6 Ekim 2014).

19 Elbette Gezi Parkı ve sonrasındaki pek çok hükümet icraatı eleştirilebilirdi ve eleştirilmeliydi. Ama bundan hareketle bir kabus illüzyonu oluşturmak ve böylesine önemli bir tarihsel aşamada halkın geniş kesimlerinin gördüğünü görmeyen bir siyasi tutum almak da doğru değildi. Tıpkı Jonathan Powell'ın hatırlattığı gibi Türkiye ileride Gezi Parkını konuşmayacaktır ve elli yıl sonra en önemlisi barış olacaktır. Powell, Gezi protestolarının etkisiyle ilgili bir soruya şu cevabı veriyordu: "Baksanıza ülkedeki bütün oksijeni çekiyor. Bu olaylar başladığından beri basın bile barış sürecine ilgisi kayboldu. Bu protestolar önemli olabilir ancak uzun vadede, 50 yıl sonra ülkeniz için en önemli şey barış olacaktır." "Gezi Barış Sürecini Vurursa Trajedi Olur," Cansu Çamlıbel'in Jonathan Powell röportajı, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/23570386.asp>. (Erişim 7 Ekim 2014).

20 Görünürlüğü belirginleştirmek için karikatürize etme pahasına ifade etmek gerekirse, Nişantaşı ile Sultanbeyli'yi aynı adayda buluşturmak mühendislik maharetini aşıyordu. MHP, BBP, Gülen Cemaati ve Haydar Baş gibi siyasi aktörler üzerinden, adalet ve eşitlik talep eden alt ve orta sınıfları CHP'nin adayına oy vermeye razı etmek, Mamak'ın yoksul mahallelerinin sakinlerine Çankaya'nın Devlet Mahallesi'nde oturan seçkin yurttaşların çıkarlarını savundurtmak demektir ve bu da insanlar rasyonel varlıklar olduklarından dolayı, siyaseti projeden ibaret görenlerin sandığı kadar kolay değildi.

2014 cumhurbaşkanlığı seçiminde Erdoğan'ın kazanması, ülkede 12 yıldan beri yaşanan ve siyasi olanı fazlasıyla aşan değişim ve dönüşümün devamı, kaybetmesi ise bu sürecin durması veya tersine çevrilmesi anlamını taşıyacaktı. İlk turda alınan bu başarılı sonuç, sürece güçlü bir toplumsal onay anlamına geldi ve sonraki siyasi gelişmeleri de ülkenin genel istikameti yönünde devam ettirmek için kendisinden güç alınabilecek yeni bir dayanak noktası oluşturdu.

2014 cumhurbaşkanlığı seçimleri güncel pek çok tartışmaya sahne oldu, Erdoğan'ın kişiliği veya onun yönetim tarzı tartışıldı. Bazıları Erdoğan sempatisi ve antipatisi başta olmak üzere, bu süreçte geçici olana abartılı bir önem atfederek, daha önemli ve yapısal olanı görmekten kendilerini mahrum ettiler, bu tartışmaların dönemsel olduğunu, yakın gelecekte unutulacağını, ama bu seçimin ülkenin genel istikameti açısından ifade ettiği anlamın önemli olduğunu göremediler. Bu seçimden anlamlı bir süre sonra konuşulacak olan konuların bambaşka olacağını göremediler ve kendilerini Gezi Parkı ile başlayan ruh halinden çıkaramadılar.

Çözüm için anayasayı değiştirmek, anadilde eğitimi mümkün kılmak ve vatandaşlığı Türklükle ilişkilendirmeden tanımlamak gerekiyordu. Adaylardan biri bunu hedef olarak ortaya koyuyor, diğeri mevcut anayasayı savunduğunu söylüyordu. Onca gürültü ve soyut vaatler arasında somut olan buydu ama güncel olanın illüzyonu, öfkeli bir ruh hali veya körü körüne hükümet destekçiliği ile bu her iki ruh halinin de ürettiği münazara mantığı pek çok makul akademisyen dâhil entelektüellerin çoğunun gözünü bağlamış görünüyordu.

Oysa Jonathan Powell haklıydı, elli yıl sonra park unutulacaktı ama çok daha önemli bir konu olarak Kürt Barışı konuşulacaktı. Entelektüel kesimin küçük ama neyse ki halkın büyük bir bölümü bunun farkındaydı ve bu önemli tarihsel aşamada son sözü o söyledi.